

Wajera | Verlaat Sodom en kijk niet om

Het verhaal van Lot en zijn vrouw blijft een rol spelen, ook in de 21ste eeuw, zelfs in ons dagelijks leven. De Torah besteedt er één zeer kort vers aan: een vers van maar zes woorden, maar vergis je niet, er liggen zoute zeeën van wijsheid achter. Want bij elk offer werd zout gebracht en tot op de dag van vandaag dopen we ons brood in zout voordat wij het eten. Dit alles om de fout van Idit, de vrouw van Lot, te verhelpen. Waarom keek Idit terug en waarom werd zij juist in zout veranderd?

וַיְהִי כְּהוֹצִיאָם אֹתָם הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הַמַּלְטָה עַל־נַפְשָׁךְ אֶל־תִּבְיֹט אַחֲרָיִךְ וְאַל־תֵּעָמֵד בְּכָל־הַכְּפָר הַהָרֵה
הַמַּלְטָה פְּן־תִּטְּפָה:

En het was toen zij hen naar buiten brachten dat eentje zei, red je leven, kijk niet achteruit en blijf nergens op de gehele vlakte staan, vlucht naar de berg zodat je niet verwoest zal worden. Bereeshiet 19-17

וַתִּבְיֹט אִשְׁתּוֹ מֵאַחֲרָיו וַתְּהִי נְצִיב מַלַּח:

En zijn vrouw keek achteruit en ze werd een pilaar van zout. Bereeshiet 19-26

G-d besloot om Sodom en de vier bijbehorende steden te verwoesten omdat de inwoners zo vreselijk slecht waren.

Wreed

Deze steden waren zeer welvarend. Lot was er niet zomaar heen verhuisd. Hij had Avraham en diens levensstijl verlaten. Lot, de neef van Avraham, had gekozen voor prachtige villa's, brede straten, een goed functionerend rechtssysteem en een solide economie. Dit waren de kenmerken van dit gebied. Hij had zijn uiterste best gedaan om in deze welvarende stad te assimileren. Dit was hem aardig gelukt; hij was rechter geworden, hij was met een Sedomitische vrouw getrouwd en had zijn twee oudste dochters met Sedomieten laten uithuwelijken.

Helaas waren de mensen in deze welvarende stad vreselijk wreed. Het was bijvoorbeeld verboden om gasten te ontvangen, iemand te helpen of geld weg te geven. Werd je betrappt op één van deze *misdaden* dan moest je terechtstaan.

Er was eens in Sedom een arme man die maar niet stierf. Al gauw vroeg men zich af waarom hij nog niet van de honger was overleden. Na zorgvuldig onderzoek bleek een jonge vrouw brood in haar kruik te verstoppen en het aan de arme man te geven. Ze werd berecht en schuldig gevonden. Voor straf werd ze uitgekled, met honing besmeerd en naast een bijenkorf geplaatst. Haar leed en geschreeuw heeft G-d doen besluiten om een eind te maken aan deze vreselijke toestanden. De steden werden verwoest!

Alleen Lot, zijn vrouw en zijn twee nog ongehuwde dochters mochten op het allerlaatste nippertje gered worden. Lot vond het moeilijk en aarzelde om te vertrekken. Hij zag zijn hele leven en alle moeite die hij gedaan had om in Sedom te assimileren letterlijk en figuurlijk in rook opgaan.

Eenmaal vertrokken mochten Lot en zijn vrouw Idit niet achterom kijken.

Maar Idit kon de drang niet weerstaan. Ze keek om en veranderde in een zoutpilaar. Wat eigenaardig! Wat een vreselijke straf omdat ze even achterom keek? Was het zo ernstig om even terug te kijken? Misschien hoopte ze nog dat haar twee oudste dochters hen zouden volgen, een natuurlijke reactie voor een moeder. Of misschien had ze gemengde gevoelens over het achterlaten van haar huis, haar bezittingen en haar rijkdom? Waarom mocht ze niet achterom kijken? En hoewel ze dat toch deed, waarom kreeg zij zo'n vreselijke straf? Waarom werd ze niet verwoest zoals de rest van de stad, met zwavel en vuur? Waarom werd ze veranderd in een zoutpilaar?

Weglopen

De Torah kan begrepen worden op verschillende niveaus: de geschiedenis zoals het ons verteld wordt, maar ook wat achter het verhaal schuilgaat. De Torah zit vol met beschrijvingen van personen. Niet alleen om ons iets te vertellen over wat er met hen gebeurde, maar ook omdat er een stukje van hun persoonlijkheid in ieder van ons zit. Zo hebben wij allemaal een stukje Avraham, Yitschak en Yakov in ons en een stukje Lot en een stukje van de vrouw van Lot. In elke persoon die in de Torah genoemd wordt kunnen wij onszelf terugvinden. Elke karaktereigenschap die daar omschreven wordt, zowel van de goede mensen als van degenen die verkeerd gehandeld hebben, vertellen ons iets over onszelf.

Wij hebben allemaal een stukje Lot in ons, een man die koos voor luxe en welvaart. En ook een stukje Idir, zijn echtgenote, iemand die achterom keek en daardoor in zout getransformeerd werd.

Wat is zout eigenlijk? Zout vertegenwoordigt schuld en bitterheid. Het vertegenwoordigt iemand die achterom kijkt, lang nadat hij een bepaalde plek verlaten heeft. Zout is de dood als je er te veel van hebt. Denk aan de Yam Hamelach in Israel, letterlijk de Zoute Zee, maar in andere talen heet het de Dode Zee. Het is de meest zoute zee ter wereld, met 10% zoutgehalte, waardoor leven daarin onmogelijk is. Het hoge zoutgehalte belet elk organisme om erin te leven. Je zult er vissen noch planten in vinden.

Reflecteren

Dames en Heren, ook wij moeten in ons leven wegrennen van Sedom, weglopen van het slechte in ons, van ons eigen egoïsme, onze wreedheid en andere lelijke zaken, weglopen van een verleden waarin wij misschien de grootste fouten hebben gemaakt. We moeten ook wegrennen van situaties die wij zelf niet veroorzaakt hebben maar die ons door anderen zijn aangedaan. Misschien is het gisteren gebeurd of wellicht 10, 20 of 50 jaar geleden. Misschien was het toen we nog heel klein waren of toen we op school waren. Misschien vóór ons huwelijk of in ons huwelijk, met onze ouders of schoonouders, onze kinderen, burens, collega's of vijanden.

Maar we zijn op een gegeven moment een andere weg ingeslagen. We zijn weggerend. En terwijl we weglopen kijken we vaak even terug. Nee, we keren ernaar terug: we denken erover na hoe slecht het allemaal was, wat wij allemaal gedaan hebben of wat ons is aangedaan. Oh, wat zijn we blij dat wij het allemaal achter ons hebben kunnen laten, maar is het werkelijk achter ons? Als we steeds terugkijken kennelijk niet.

Het lijkt misschien onschuldig om terug te kijken. Misschien denken we zelfs dat het goed het is om op onze eigen fouten te reflecteren; zo nemen we verantwoordelijkheid, zeggen wij tegen onszelf. Zo beseffen wij goed en diep de ernst van onze fouten. Hoe meer hoe beter! Toch is het een zeer negatieve manier om naar jezelf te kijken. Bovendien is al dat nadenken over je eigen fouten een verborgen manier om met jezelf bezig te zijn. Sommigen onder ons blijven maar mediteren hoe superieur we zijn. Anderen houden niet op om over hun fouten te spreken. Ze gaan maar door en leggen uit hoe minderwaardig en nietig ze zijn. Beiden zijn met zichzelf bezig, de één met misplaatste hoogmoed, de ander met een overdreven schuldgevoel.

Doseren

Dat schuldgevoel, dat is het zout. Zout is een zeer belangrijk onderdeel van ons voedsel mits het in een zeer kleine hoeveelheid gebruikt wordt. Maar zout is vreselijk als je het niet weet te doseren. Gebruik je er te veel van in een gerecht, dan wordt je maaltijd oneetbaar. Het is dan goed voor de vuilnisbak, het is als het ware dood, gelijk de Dode Zee waarin geen leven mogelijk is. Men zegt dat de Dode Zee de plek is waar vroeger Sodom lag.

In de Tempel moest er bij elk offer een beetje zout op het altaar worden gebracht. Ook dopen wij ons brood in zout bij elke maaltijd. Waarom al dat zout? Onze geleerden vertellen dat beide handelingen met Imit hebben, de vrouw van Lot. Die had omgekeken, die verlangde al rennende nog naar haar villa in Sodom. Die wilde nog even verbinding zoeken met het verleden.

Imit, de echtgenote van Lot vertegenwoordigt dat stukje in ons dat het zo heerlijk vindt om zich schuldig te voelen. Dat genot om zich vast te klampen aan het verleden, er helemaal in te gaan zitten en geen stap vooruit te willen doen. Denkt U dat dit een gezonde houding is? Dit soort gedachtes leiden nergens toe, het beweegt niet, het blokkeert de mens en het is de dood. Negatieve gedachtes, langdurige schuldgevoelens en depressie kunnen levensgevaarlijk zijn.

Die zoutpilaar is soms ook in ons aanwezig wanneer wij ons overdreven met schuld bezighouden. Maar G-d vraagt ons om te leven, om vooruit te gaan, om te genieten, om te geven, om voor elkaar verantwoordelijkheid te dragen. Binnen die verantwoordelijkheid heeft het schuldgevoel, het zout een belangrijke plaats, maar tegelijkertijd een kleine plaats. Een beetje geeft smaak, maar te veel is funest!

Te veel

Zout is noodzakelijk. Zich schuldig voelen is een belangrijk ingrediënt. Het is een deel van het nemen van verantwoordelijkheid. Het preserveert ons net zoals zout een conserveringsmiddel is. Het zorgt ervoor dat wij bescheiden blijven omdat wij er ons bewust van zijn dat wij niet volmaakt zijn, dat dingen wel eens mis zijn gegaan in ons leven. Maar stel je voor dat je alleen maar zout hebt. Voor ontbijt een beker zout en voor avondeten twee bekertjes zout. Dat is oneetbaar, daar kan niemand wat mee. Iemand die zich overdreven met schuld bezighoudt is onsmakelijk en iedereen wil ver weg van hem blijven. Of het nou gaat over zijn eigen schuld of de schuld van

anderen, hij straalt negativiteit uit, hij is geblokkeerd en wordt daarom door vrienden en familie afgewezen.

Wegrennen? Ja. Sedom en al het slechte dat het vertegenwoordigt achter je laten? Ja.

Terugkijken? Nee, want dan word je een pilaar van zout, een oneetbare dode persoonlijkheid gelijk de Dode Zee: iemand die een vieze smaak heeft en waar anderen ver uit de buurt vandaan willen blijven.

Zout is heerlijk, maar op het moment dat het de overhand krijgt is het een verschrikking. Ooit geprobeerd soep te eten waar veel te veel zout in zat? Oneetbaar! Schuld is noodzakelijk in zéér kleine mate! Zo werd elk offer in de tempel samen met zout gebracht. Bij elke maaltijd dopen we ons brood in zout. Een beetje zout preserveert en houdt ons gezond en in stand. Te veel is synoniem voor gebrek aan leven! Doseer je zout zorgvuldig...net als met de soep. Beter te weinig schuldgevoelens dan te veel!

Eet smakelijk en shabbat shalom!

Bracha Heintz

Afbeelding boven: Zoutpilaar bij de Dode Zee waarvan men zegt dat dit de vrouw van Lot zou zijn.

Gebaseerd op een les van Rav YY Jacobson